

A

Άρθρογραφία Δικηγορικής Εταιρείας Κούσιος Κορφιώτης Παπαχαραλάμπους Δ.Ε.Π.Ε.

Πώς το «έννομο συμφέρον» μπορεί να λειτουργήσει ως ασφαλής εναλλακτική νομική βάση επεξεργασίας δεδομένων στο πλαίσιο του Γενικού Κανονισμού για την Προστασία Δεδομένων (GDPR);

Αναστάσιος Καρεκλάς, Δικηγόρος στη Δικηγορική Εταιρεία Κούσιος Κορφιώτης Παπαχαραλάμπους Δ.Ε.Π.Ε.

Το παρόν άρθρο συμβάλλει στην ανάγκη κατανόησης μιας συγκεκριμένης νομικής βάσης του Γενικού Κανονισμού για την Προστασία Δεδομένων 2016/679 (GDPR): το «έννομο συμφέρον». Έμφαση θα δοθεί σε καθοδηγητικές γραμμές τις ΕΕ, νομολογία, και εισηγήσεις εποπτικών αρχών των Κρατών Μελών της ΕΕ. Γίνεται μια γενική περιγραφή της εν λόγω νομικής βάσης με αναφορά στον τρόπο αξιολόγησης του εννόμου συμφέροντος. Αρχικά, θα αναπτυχθούν ορισμένες βασικές αρχές του Κανονισμού. Στη συνέχεια, θα εξεταστούν κάποιες πρακτικές συνέπειες της χρήσης του «έννομου συμφέροντος» ως βάσης επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων. Έπειτα θα εξεταστεί το πως αξιολογείται η ύπαρξη εννόμου συμφέροντος (Legitimate Interests Assessment (LIA)). Αναφορά θα γίνει, επίσης, και στα διάφορα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα αυτής της νομικής βάσης. Στην τελευταία ενότητα παρατίθενται συμπεράσματα.

Λέξεις-Κλειδιά:

Προσωπικά δεδομένα - Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων - Έννομο συμφέρον - GDPR

I. Εισαγωγή

A. Το καθεστώς προστασίας των προσωπικών δεδομένων

Ζούμε σε μια εποχή όπου οι παραβιάσεις δεδομένων εντός οποιασδήποτε οργάνωσης/εταιρείας αποτελούν συχνό φαινόμενο. Εξελιγμένες και πολύ εκλεπτυσμένες τεχνολογίες του σήμερα έχουν αποδειχθεί καινοτόμες αλλά ταυτόχρονα και εξαιρετικά ευάλωτες σε παράνομες πρακτικές και παρεμβολές. Επίσης, οι υπηρεσίες διαδικτύου είναι πλέον τόσο προηγμένες που έχουν καταλάβει ένα αξιόλογο μέρος της καθημερινής μας ζωής. Συγκεκριμένα, πολλά συστήματα και πλατφόρμες επεξεργάζονται τα προσωπικά μας δεδομένα σε τέτοιο βαθμό, με αποτέλεσμα οι υπηρεσίες που προσφέρονται να είναι προσαρμοσμένες κυριολεκτικά στα μέτρα του κάθε ατόμου/χρήστη.

Λόγω αυτής της ραγδαίας εξέλιξης, η Ευρωπαϊκή κοινότητα θέσπισε νομοθετήματα με σκοπό τη νομική και κανονιστική ρύθμιση της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων από όλους τους οργανισμούς, παραθέτοντάς τους είτε σε ηλεκτρονική ή έντυπη μορφή.

Βάσει των ανωτέρω και έπειτα από συζητήσεις μεταξύ των κύριων θεσμικών οργάνων από το 2012 στις 25 Μαΐου 2018 τέθηκε σε εφαρμογή ένα νέο νομικό πλαίσιο αναφορικά με την προστασία των προσωπικών δεδομένων. Πρόκειται για το Γενικό Κανονισμό για την Προστασία Δεδομένων 2016/679 (εφεξής GDPR) που αντικατέστησε την υφιστάμενη Οδηγία 95/46/ΕΕ.

Ο Κανονισμός προστατεύει όλα τα προσωπικά δεδομένα σχετικά με ένα ταυτοποιημένο ή ταυτοποιήσιμο φυσικό πρόσωπο, όπως όνομα, αναγνωριστικό αριθμό, δεδομένα θέσης, ηλεκτρονικό αναγνωριστικό στοιχείο ή έναν ή περισσότερους παράγοντες που σχετίζονται με τη φυσική, φυσιολογική, γενετική, ψυχική, οικονομική, πολιτιστική ή την κοινωνική ταυτότητα αυτού του φυσικού προσώπου. Σαφώς, αυτός ο ορισμός καλύπτει σχεδόν όλα τα προσωπικά δεδομένα είτε σε έντυπη ή είτε σε ηλεκτρονική μορφή. Η επεξεργασία περιλαμβάνει επίσης ένα τεράστιο φάσμα ενεργειών είτε αυτές είναι αυτοματοποιημένες είτε όχι, όπως η συλλογή, η καταγραφή, η οργάνωση, η διαμόρφωση, η αποθήκευση, η προσαρμογή ή η τροποποίηση, η ανάκτηση, η διαβούλευση, η χρήση, η γνωστοποίηση μέσω μετάδοσης, ο περιορισμός, η διαγραφή ή καταστροφή.

Παρά το γεγονός ότι οι διαδικασίες, τα πρόστιμα, τα δικαιώματα των υποκειμένων των δεδομένων και άλλες παράμετροι αλλάζουν με τον Κανονισμό, οι βασικές αρχές της προστασίας των προσωπικών δεδομένων εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα είναι κατά σημαντικό βαθμό οι ίδιες όπως αυτές που περιγράφονται στο υφιστάμενο καθεστώς. Οι αρχές αυτές, όπως η ελαχιστοποίηση των δεδομένων, η ακρίβεια των δεδομένων, η νόμιμη επεξεργασία, απαρτίζουν εδώ και πολλά χρόνια τις θεμελιώδεις αρχές της νομοθεσίας κάθε Κράτους Μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσω της Οδηγίας του 1995.

Β. Νομικές βάσεις επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων

Νόμιμη είναι η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων που βασίζεται είτε (α) στη συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων, (β) στην αναγκαιότητα εκτέλεσης σύμβασης, (γ) στη νομική υποχρέωση του υπεύθυνου επεξεργασίας, (δ) στην προστασία των ζωτικών συμφερόντων του υποκειμένου ή άλλου φυσικού προσώπου, (ε) στο δημόσιο συμφέρον, είτε (στ) στο έννομο συμφέρον που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή τρίτος. (ΓΚΠΔ άρθρο 6(1)(στ))

Μέχρι σήμερα, έχει αναγνωρισθεί ότι είναι προτιμότερο να αποδεικνύεται η συγκεκριμένη και σαφής συγκατάθεση των υποκειμένων των δεδομένων κατά την επεξεργασία των προσωπικών τους δεδομένων. Πράγματι, η συγκατάθεση είναι αναμφισβήτητη η μόνη άμεσα αποδεδειγμένη αιτιολόγηση για επεξεργασία προσωπικών δεδομένων φυσικών προσώπων. Παρότι αυτές οι παρατηρήσεις είναι αληθείς και τεράστιας σημασίας και ενώ ο επικείμενος Γενικός Κανονισμός αποσκοπεί σε περαιτέρω διευκρινίσεις ως προς την ακεραιότητα της συγκατάθεσης, είναι επιτακτική ανάγκη να κατανοήσουμε ότι η συγκατάθεση αποτελεί μία, και συνεπώς όχι τη μοναδική νομική βάση για την επεξεργασία. Αυτό μας παραπέμπει στο κεντρικό μας θέμα και ερώτημα: αν όχι μέσω της συγκατάθεσης, τότε πώς οι οργανισμοί και οι επιχειρήσεις θα πρέπει να δικαιολογούν μια οποιαδήποτε νόμιμη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που διεξάγουν σε καθημερινή βάση;

Με επίκεντρο του προβληματισμού αυτό το βασικό ερώτημα η παρούσα μελέτη θα καταδείξει ότι για να είναι σε θέση οι οργανισμοί να χρησιμοποιήσουν με ασφάλεια ως νόμιμη/νομική βάση το έννομο τους συμφέρον θα πρέπει να διεξάγουν κάποιου είδους αξιολογήσεις. Όπως εξηγείται στις κατευθυντήριες γραμμές της Ομάδας εργασίας του άρθρου 29 και ορισμένων εποπτικών αρχών στην Ευρώπη, οι αξιολογήσεις θα πρέπει να έχουν ως σκοπό την ισορροπία των νόμιμων συμφερόντων του οργανισμού έναντι των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών των υποκειμένων των προσωπικών δεδομένων. Η σχετική νομολογία ασχολείται με την έννοια του «έννομου συμφέροντος» βάσει της Οδηγίας 95/46/ΕΕ και του υφιστάμενου κυπριακού Νόμου «Περί Επεξεργασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (Προστασία του Ατόμου) Νόμος του 2001 (Ν. 138(I)/2001 (ως έχει τροποποιηθεί)». Παρά το γεγονός ότι η οδηγία θα αντικατασταθεί από τον Κανονισμό, η αναφορά σε σχετικές κυπριακές και ευρωπαϊκές αποφάσεις είναι απαραίτητη.

II. «Έννομο Συμφέρον»

A. Οδηγία 95/46/ΕΕ vs Κανονισμός 2016/679

Μεγάλο ενδιαφέρον προκαλεί το γεγονός ότι το λε-

κτικό της νομικής βάσης στον Κανονισμό δεν διαφέρει από την Οδηγία. Σύμφωνα με την Οδηγία (και συνεπώς τον κυπριακό νόμο), «η επεξεργασία είναι νόμιμη όταν είναι αναγκαία για τους σκοπούς των νόμιμων συμφερόντων που επιδιώκονται από τον υπεύθυνο επεξεργασίας ή από τον τρίτο ή τους τρίτους στους οποίους γνωστοποιούνται τα δεδομένα, εκτός εάν τα συμφέροντα υπερσχύουν των συμφερόντων των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα»¹.

Το 2011, σε μια ενδιαφέρουσα απόφαση του, ο Επίτροπος προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα της Κύπρου εξέδωσε ότι:

«...οι κάμερες στους χώρους εστίασης, στις αίθουσες δεξιώσεων, γύρω από τις πισίνες και στην κουζίνα παραβιάζουν το δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικής ζωής των πελατών και των εργαζομένων και τα μεμονωμένα περιστατικά κλοπών που έχουν γίνει στο παρελθόν δεν μπορούν να δικαιολογήσουν το υπέρτερο έννομο συμφέρον του ξενοδοχείου έναντι του δικαιώματος προστασίας της ιδιωτικής ζωής των πελατών και των εργαζομένων»².

Ο Κανονισμός ομοίως προβλέπει ότι: «1. Η επεξεργασία είναι έννομη μόνο εάν και εφόσον.....η επεξεργασία είναι απαραίτητη για τους σκοπούς των έννομων συμφερόντων που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή τρίτος, εκτός εάν έναντι των συμφερόντων αυτών υπερσχύει το συμφέρον ή τα θεμελιώδη δικαιώματα και οι ελευθερίες του υποκειμένου των δεδομένων που επιβάλλουν την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ιδίως εάν το υποκείμενο των δεδομένων είναι παιδί.»³.

B. Χρήση του «έννομου συμφέροντος»

Ειδική ερμηνεία δίνεται στις Αιτιολογικές Σκέψεις (ΑΣ) του Κανονισμού. Μπορεί να θεωρηθεί ότι διενεργείται χάριν εννόμου συμφέροντος η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα:

1. Οδηγία 95/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1995 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, ΟJ L 281, 23.11.1995, p. 31–50, άρθρο 7 (στ)).

2. Απόφαση σχετικά με τη διερεύνηση καταγγελίας για εγκατάσταση και λειτουργία Κλειστού Κυκλώματος Βιντεο-παρακολούθησης στους χώρους του ξενοδοχείου HOLIDAY INN, 28/11/2011, Αρ. Φακ.: 11.17.001 Α/Π 88/2010, διαθέσιμη στην ιστοσελίδα: <http://www.dataprotection.gov.cy/dataprotection/dataprotection.nsf/All/9DA29A3ECB66BC82C2258258004124D1?OpenDocument>.

3. Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων) ΟJ L 119, 4.5.2016, p. 1–88, (Άρθρο 6(1)(στ)).

- στον βαθμό που είναι αυστηρά αναγκαία για τους σκοπούς πρόληψης της απάτης, (ΑΣ 47)
- για σκοπούς άμεσης εμπορικής προώθησης (ΑΣ 47)
- με σκοπό τη διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα εντός ενός ομίλου επιχειρήσεων για εσωτερικούς διοικητικούς σκοπούς, συμπεριλαμβανομένων των δεδομένων των πελατών και των εργαζομένων (ΑΣ 48)
- στον βαθμό που είναι αυστηρά αναγκαία και ανάλογη για τους σκοπούς της διασφάλισης της ασφάλειας δικτύων και πληροφοριών (ΑΣ 49)
- αναφέροντας πιθανές εγκληματικές πράξεις ή απειλές κατά της δημόσιας ασφάλειας σε μια αρμόδια αρχή (ΑΣ 50)

Εάν η επεξεργασία διενεργείται από δημόσιες αρχές κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, αυτή η νομική βάση δεν εφαρμόζεται. Αυτός ο περιορισμός, αφορά τη φύση του έργου και όχι την ίδια τη φύση της οργάνωσης/οργανισμού. Επομένως, συστατικό στοιχείο για μία δημόσια αρχή είναι η απόδειξη ότι η επεξεργασία δεν αποτελεί μέρος της εκτέλεσης των καθηκόντων της ως δημόσια αρχή. Ο Κανονισμός επεξηγεί γιατί συμβαίνει αυτό:

«Δεδομένου ότι εναπόκειται στον νομοθέτη να παρέχει διά νόμου τη νομική βάση για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τις δημόσιες αρχές, η εν λόγω νομική βάση δεν θα πρέπει να εφαρμόζεται στην επεξεργασία από τις δημόσιες αρχές κατά την εκπλήρωση των καθηκόντων τους».

Παρά την ομοιότητα, ο Κανονισμός προσθέτει επιπλέον βαρύτητα για την ορθή εφαρμογή της νομικής βάσης του εννόμου συμφέροντος, λόγω της ενισχυμένης αρχής της λογοδοσίας. Όπως θα καταδειχθεί στις επόμενες ενότητες, αυτό συνεπάγεται πρακτική απόδειξη συμμόρφωσης με συγκεκριμένες απαιτήσεις.

Γ. Εκτίμηση έννομου συμφέροντος («legitimate interests assessment (LIA test)»)

Γ.1. Ερμηνεία

Σύμφωνα με την σχετική νομολογία και τις καθοδηγητικές γραμμές, πριν ένας οργανισμός αποφασίσει να βασιστεί μια συγκεκριμένη επεξεργασία στο έννομο του συμφέρον, είναι αναγκαίο να διενεργήσει μια εκτίμηση αυτού του εννόμου συμφέροντος. Σκοπός αυτής της εκτίμησης είναι κυρίως η αποφυγή κακής μεταχείρισης αυτής της νομικής βάσης από τους οργανισμούς και εταιρείες που μπορεί να καταλήξει σε σοβαρή καταπάτηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων του εν λόγω φυσικού προσώπου.

Αξίζει να επαναληφθεί ότι η ανάγκη για εκτίμηση του εννόμου συμφέροντος δεν είναι καινοτομία του Κανονισμού. Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι καθοδηγητικές γραμμές της Ομάδας του

Άρθρου 29 έχουν αναφερθεί σε αυτό λεπτομερώς στα πλαίσια της Οδηγίας 95/46/ΕΕ εδώ και αρκετά χρόνια, δηλαδή πριν την αρχή των συζητήσεων για την αντικατάσταση της Οδηγίας με τον Κανονισμό. Παρά το γεγονός αυτό, εντούτοις υπάρχουν διαφορές ως προς τις πρακτικές επιπτώσεις και τη λειτουργικότητα της εφαρμογής της εκτίμησης, στις οποίες θα αναφερθούμε στη συνέχεια.

Πρώτα όμως, είναι σημαντικό να δούμε εν συντομία πώς το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Ομάδα του Άρθρου 29 έχουν ερμηνεύσει την εκτίμηση του έννομου συμφέροντος βάσει της Οδηγίας 95/46/ΕΕ. Λόγω της ευελιξίας που δόθηκε στα κράτη μέλη της ΕΕ ως προς την εφαρμογή της Οδηγίας, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης κλήθηκε να δώσει σημαντικές διευκρινιστικές απαντήσεις.

Στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-468/10 και C-469/10, τόνισε ότι εκτός από τις δύο σωρευτικές προϋποθέσεις της νομικής βάσης του έννομου συμφέροντος:

«το άρθρο 7 (στ), της οδηγίας 95/46 απαγορεύει οποιαδήποτε εθνική νομοθεσία η οποία, ελλείψει της συγκαταθέσεως του ενδιαφερομένου προσώπου, επιβάλλει, εκτός των δύο σωρευτικών προϋποθέσεων, πρόσθετες απαιτήσεις»⁴.

Όσον αφορά την ισορροπία των ανταγωνιστικών συμφερόντων του υπεύθυνου επεξεργασίας ή του τρίτου, και του υποκειμένου των δεδομένων, εκτός από το πρόδηλο γεγονός ότι κάθε υπόθεση θα εξετάζεται διαφορετικά, το Δικαστήριο, εν προκειμένω, ανέφερε ότι είναι δυνατό να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι η σοβαρότητα της προσβολής των θεμελιωδών δικαιωμάτων του υποκειμένου μπορεί να ποικίλλει ανάλογα με το εάν τα επίδικα δεδομένα περιλαμβάνονται ήδη ή όχι σε προσβάσιμες στο κοινό πηγές⁵.

Στην απόφαση του Δικαστηρίου C-13/16 (Rigas), παρατηρείται μια πιο ολοκληρωμένη περιγραφή σχετικά με τα τρία βήματα που πρέπει να ακολουθούν οι οργανισμοί:

«... πρώτον, την επιδίωξη εννόμου συμφέροντος εκ μέρους του υπευθύνου της επεξεργασίας ή του τρίτου ή των τρίτων στους οποίους ανακοινώνονται τα δεδομένα, δεύτερον, την αναγκαιότητα της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για την επίτευξη του επιδιωκόμενου εννόμου συμφέροντος και, τρίτον, την προϋπόθεση ότι δεν προέχουν τα θεμελιώδη δικαιώματα και οι ελευθερίες του προσώπου το οποίο αφορά η προστασία των δεδομένων»⁶.

4. ASNEF and FECEMD [2010]C-468/10 και C-469/10 (ΔΔΕ), παρ. 39.

5. ASNEF and FECEMD [2010]C-468/10 και C-469/10 (ΔΔΕ), παρ. 44.

6. Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Kārtības policijas pārvalde v Rīgas pašvaldības SIA «Rīgas satiksme» [2017](Rigas

Αυτή η ερμηνεία αντικατοπτρίζει την γνώμη του 2014 της Ομάδας Έργου του Άρθρου 29⁷ και του Γενικού Κανονισμού (εφεξής GDPR). Στις επόμενες υπο-ενότητες θα εξεταστεί πρώτα η εφαρμογή του LIA βάσει του Κανονισμού, και κατά δεύτερον πόσο τελικά αυτή η νομική βάση αποτελεί ασφαλή νομική βάση εν απουσία άλλων νομικών βάσεων.

Γ.2. Εκτίμηση εννόμου συμφέροντος υπό GDPR.

A. Βήμα 1 - Εντοπισμός έννομου συμφέροντος

Ο εντοπισμός και ο καθορισμός της ύπαρξης εννόμου συμφέροντος ενός υπεύθυνου επεξεργασίας, δύναται να γίνεται επιλεκτικά ή βάσει επιχειρησιακών περιστάσεων-συμφερόντων. Όμως, ακόμη και αν το εν λόγω συμφέρον του υπεύθυνου επεξεργασίας για συγκεκριμένο σκοπό είναι προφανές και νόμιμο, πρέπει πάντοτε να είναι σαφώς διαρθρωμένο και γνωστό στα φυσικά πρόσωπα.

Τα συμφέροντα μπορεί να είναι αυτά του ίδιου του υπεύθυνου επεξεργασίας ή ενός τρίτου μέρους στον οποίο μπορούν να αποκαλυφθούν τα προσωπικά δεδομένα. Η εκτίμηση εννόμου συμφέροντος (εφεξής LIA) θα πρέπει να καλύπτει μόνο τη σχετική επεξεργασία και τη γνωστοποίηση των προσωπικών δεδομένων. Ένα τρίτο μέρος θα πρέπει να διεξάγει το δικό του LIA για δικούς του σκοπούς επεξεργασίας⁸.

B. Βήμα 2 - Αξιολόγηση αναγκαιότητας

Οι υπεύθυνοι επεξεργασίας, εξετάζοντας κατά πόσον η επεξεργασία είναι «απαραίτητη» για την επίτευξη των εμπορικών ή επιχειρηματικών στόχων τους, πρέπει πρώτα να αναρωτηθούν εάν υπάρχει άλλος τρόπος επίτευξης του αναγνωρισμένου συμφέροντος. Εάν η απάντηση είναι καταφατική, όμως αυτό προϋποθέτει δυσανάλογους τρόπους επίτευξης, τότε η επεξεργασία πιθανόν να θεωρηθεί απαραίτητη. Εάν κατά την εκτίμηση ανιχνευθούν διάφοροι τρόποι επίτευξης του συμφέροντος, τότε θα πρέπει να διεξάγεται μια εκτίμηση αντίκτυπου για την προστασία δεδομένων (εφεξής DPIA) για τον προσδιορισμό της πλέον ελάχιστης παρεμβατικής δραστηριότητας επεξεργασίας. Το DPIA είναι μια διαδικασία που αποσκοπεί στο να εντοπίζονται και να ελαχιστοποιούνται οι κίνδυνοι προστασίας δεδομένων μιας δραστηριότητας επεξεργασίας δεδομένων. Στη παρούσα περίπτωση πολλαπλών τρόπων επίτευξης του ζητούμενου, το DPIA θα βοηθούσε για ορισμένα είδη επεξεργασίας που ενδέχεται να οδηγήσουν σε υψηλό κίνδυνο τα συμφέροντα των υποκειμένων των δεδομένων⁹.

Γ. Βήμα 3 - Αξιολόγηση εξισορρόπησης

Κατά το τελευταίο και πολυπλοκότερο στάδιο, εξετάζονται οι παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά τη λήψη απόφασης σχετικά με το αν τα δικαιώματα ενός ατόμου υπερισχύουν του νόμιμου συμφέροντος, δηλαδή

- τη φύση των συμφερόντων;
- τον αντίκτυπο της επεξεργασίας; και
- τυχόν διασφαλίσεις που εφαρμόζονται ή θα μπορούσαν να τεθούν σε εφαρμογή.

Η φύση των συμφερόντων περιλαμβάνει τις εύλογες προσδοκίες του ατόμου και στο πλαίσιο αυτό λαμβάνεται υπόψη το είδος των εν λόγω προσωπικών δεδομένων και η φύση των συμφερόντων του υπεύθυνου επεξεργασίας. Το αντίκτυπο της επεξεργασίας περιλαμβάνει την κατάσταση και του υπευθύνου και φυσικά του υποκειμένου των δεδομένων, για παράδειγμα εάν το υποκείμενο των δεδομένων είναι παιδί ή ανήκει σε κάποιο άλλο ευάλωτο τμήμα του πληθυσμού. Επίσης, άμεσα σχετικό πρέπει να θεωρείται το εάν το φυσικό πρόσωπο είναι υπάλληλος, φοιτητής, ασθενής ή αν υπάρχει ανισορροπία στη σχέση μεταξύ της θέσης του υποκειμένου των δεδομένων και του υπεύθυνου επεξεργασίας. Τέλος, εξετάζεται εάν υφίσταται μια σειρά αντισταθμιστικών ελέγχων ή μέτρων που μπορούν να εφαρμοστούν για την προστασία του φυσικού προσώπου ή για τη μείωση τυχόν κινδύνων ή πιθανών αρνητικών επιπτώσεων της επεξεργασίας¹⁰.

Γ.3. Αρχή της Λογοδοσίας

Αναμφισβήτητα, λόγω της ενίσχυσης της αρχής της λογοδοσίας που συστήνει ο Κανονισμός, όποιοι στηρίζουν την νομιμότητα επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων στο έννομο τους συμφέρον θα υπόκεινται από τώρα και στο εξής σε επιπλέον υποχρεώσεις.

Μία από τις καινοτομίες του Κανονισμού, είναι η κατάργηση της γνωστοποίησης επεξεργασιών προσωπικών δεδομένων στην αρμόδια αρχή. Ο Κανονισμός¹¹ θα απαιτεί πλέον τη διατήρηση αρχείου δραστηριοτήτων επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων ενδοεπιχειρησιακά. Οι υπεύθυνοι επεξεργασίας και εκτελούντες την επεξεργασία για λογαριασμό του υπευθύνου, θα πρέπει να τηρούν αρχείο των δραστηριοτήτων επεξεργασίας για τις οποίες είναι υπεύθυνοι. Το εν λόγω αρχείο, μεταξύ άλλων, θα πρέπει να περιλαμβάνει τον σκοπό, τον τρόπο, τη διάρκεια διατήρησης, τα μέτρα ασφάλειας, και τη νομική βάση, βάσει της οποίας γίνεται η επεξεργασία¹². Εξαιτίας αυτών εκτιμάται ότι πολύ

C-13/16) (ΔΔΕ).

7. «Opinion 06/2014 On The Notion Of Legitimate Interests Of The Data Controller Under Article 7 Of Directive 95/46/EC» (2014) WP 217.

8. «Guidance On The Use Of Legitimate Interests Under The EU General Data Protection Regulation» Data Protection Network.

9. «Legitimate Interests» (Ico.org.uk, 2018) <https://ico.org>.

[uk/for-organisations/guide-to-the-general-data-protection-regulation-gdpr/lawful-basis-for-processing/legitimate-interests/](https://ico.org.uk/for-organisations/guide-to-the-general-data-protection-regulation-gdpr/lawful-basis-for-processing/legitimate-interests/).

10. Ibid 8.

11. Κανονισμός, άρθρο 30.

12. «Documentation» (Ico.org.uk, 2018) <https://ico.org.uk/for-organisations/guide-to-the-general-data-protection-regulation->

λίγοι θα καταφέρουν να αποφύγουν αυτήν την υποχρέωση. Η απαίτηση αυτή δεν ισχύει όταν:

- ο οργανισμός/εταιρεία απασχολεί λιγότερα από 250 άτομα και η επεξεργασία δεν είναι πιθανό να συνεπάγεται κίνδυνο για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα; ή
- είναι περιστασιακή; ή
- δεν περιλαμβάνει ειδικές κατηγορίες δεδομένων¹³.

Σε συνδυασμό με την πιο πάνω απαίτηση για διατήρηση αρχείου δραστηριοτήτων, έχει προταθεί ότι για την χρήση του τεστ LIA, προτιμότερο θα ήταν για τους οργανισμούς να προχωρούν σε ένα είδος περιγράμματος στο οποίο θα αναγράφονται οι πληροφορίες και διευκρινήσεις ανά βήμα, ως έχουμε περιγράψει πιο πάνω. Έτσι, όποιοι οργανισμοί/επιχειρήσεις διατηρούν τέτοιου είδους έγγραφο/πρότυπο, σίγουρα θα ληφθεί σοβαρά υπόψη ως μετριαστικός παράγων σε περίπτωση αυτεπάγγελτου ελέγχου από την Αρμόδια Αρχή, νοουμένου ότι το περίγραμμα αυτό τηρείται και αντικατοπτρίζει τις πραγματικές πρακτικές και μέτρα της επιχείρησης¹⁴.

Τηρώντας αυτές και άλλες συναφείς πρακτικές που αποδεικνύουν ότι η επιχείρηση είναι έτοιμη να λογοδοτήσει για τις δραστηριότητες της, σοβαρή προσοχή πρέπει να δίνεται στα αντίστοιχα άρθρα του Κανονισμού, δηλαδή, μεταξύ άλλων, το άρθρο 5, 24, και 25. Κύριο χαρακτηριστικό είναι η απόδειξη και τεκμηρίωση ότι η επιχείρηση έχει διαλέξει, έπειτα από εκτίμηση (LIA test) ότι η συγκεκριμένη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων μπορεί να πραγματοποιηθεί στη νομική βάση του εννόμου συμφέροντός της. Αυτή η τεκμηρίωση σημαίνει τη σωστή τήρηση αρχείου δραστηριοτήτων σύμφωνα με το άρθρο 30, καθώς και πρότυπου εκτίμησης εννόμου συμφέροντος (LIA). Η απόδειξη με την τήρηση των σχετικών εγγράφων και εντύπων αποτελεί την πιο σημαντική πρακτική αλλαγή που επιφέρει ο Κανονισμός.

III. Πλεονεκτήματα-Μειονεκτήματα

Όπως έχει επισημάνει και η αγγλική αρμόδια αρχή προστασίας προσωπικών δεδομένων (Information Commissioner Office – ICO), τα έννομα συμφέροντα του υπεύθυνου επεξεργασίας ή τρίτων δύναται να περιλαμβάνουν εμπορικά συμφέροντα, ατομικά συμφέροντα ή ευρύτερα κοινωνικά οφέλη¹⁵. Αυτό είναι ένα δικοπο μαχαίρι στα χέρια των οργανισμών, οι οποίοι δυσκολεύονται να τεκμηριώσουν μια επεξεργασία προσωπικών δεδομένων με αυτή τη νομική βάση.

Αυτό είναι προφανές σε περιπτώσεις όπου ένας

εργοδότης επεξεργάζεται προσωπικά δεδομένα των υπαλλήλων του. Η Ομάδα Έργου σε σχετική της γνώμη, διευκρινίζει ότι στις πλείστες των περιπτώσεων αυτών, η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων των υπαλλήλων θα πρέπει να αποφεύγεται να δικαιολογείται με τη συγκατάθεση των υπαλλήλων, λόγω της ανισότητας μεταξύ των μερών. Ως αποτέλεσμα, οι εργοδότες ενδέχεται να καταλήξουν στην χρήση της νομικής βάσης εννόμου συμφέροντος, νοουμένου και πάλι ότι η επεξεργασία είναι απολύτως απαραίτητη για νόμιμο σκοπό και η επεξεργασία τηρεί τις αρχές της αναλογικότητας και της επικουρικότητας. Η Ομάδα Έργου του Άρθρου 29 και εδώ προτείνει τη «διενέργεια μιας δοκιμασίας αναλογικότητας πριν από την εγκατάσταση οποιουδήποτε εργαλείου παρακολούθησης για να εξεταστεί κατά πόσο όλα τα δεδομένα είναι απαραίτητα, αν αυτή η επεξεργασία υπερισχύει τα δικαιώματα ιδιωτικής ζωής που έχουν οι εργαζόμενοι στο χώρο εργασίας και ποια μέτρα πρέπει να ληφθούν για να διασφαλιστεί ότι οι παραβάσεις στην ιδιωτική ζωή και το δικαίωμα σε απόρρητο των επικοινωνιών περιορίζονται στο ελάχιστο αναγκαίο»¹⁶.

Κύριο «μειονέκτημα» της χρήσης του εννόμου συμφέροντος είναι ότι αυτή η νομική βάση είναι κάπως ιδιαίτερη, υπό την έννοια ότι επιτρέπει επίσης την αυτοδιάθεση του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα με δικαίωμα αντίρρησης¹⁷. Στη περίπτωση αντίρρησης «ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν υποβάλλει πλέον τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα σε επεξεργασία, εκτός εάν ο υπεύθυνος επεξεργασίας καταδείξει επιτακτικούς και νόμιμους λόγους για την επεξεργασία οι οποίοι υπερισχύουν των συμφερόντων, των δικαιωμάτων και των ελευθεριών του υποκειμένου των δεδομένων ή για τη θεμελίωση, άσκηση ή υποστήριξη νομικών αξιώσεων»¹⁸.

Παρόλα αυτά, η χρήση του εννόμου συμφέροντος είναι αδιαμφισβήτητα πιο ευέλικτη σε σύγκριση με τις υπόλοιπες νομικές βάσεις, ειδικότερα αυτή της συγκατάθεσης του υποκειμένου: εάν δηλαδή οι οργανισμοί δεν μπορούν ή δεν θέλουν να δώσουν στο φυσικό πρόσωπο πλήρη έλεγχο εκ των προτέρων (δηλ. τη συγκατάθεση), όταν είναι απίθανο να αντισταθούν στην επεξεργασία¹⁹. Φυσικά, ένας υπεύθυνος επεξεργασίας δύναται να δικαιολογήσει μια νόμιμη επεξεργασία και με τις δύο νομικές βάσεις (δηλαδή έννομο συμφέρον και συγκατάθεση του υποκειμένου). Σ' αυτήν την περίπτωση, εάν έπειτα διαφανεί έλλειψη έγκυρης εκτίμησης εννόμου συμφέροντος, ο υπεύθυνος δύναται να επικαλεστεί ότι έχει επίσης λάβει και την συγκα-

gdpr/accountability-and-governance/documentation/.

13. Κανονισμός, άρθρο 30 (5).

14. Ibid 12.

15. Ibid 9.

16. «Opinion 2/2017 On Data Processing At Work» (2017) WP 249.

17. Κανονισμός, άρθρο 21 (1).

18. Ibid.

19. Ibid 9.

τάθεση του εν λόγω υποκειμένου, νοουμένου ότι είναι σε θέση να αποδείξει ότι η συγκατάθεση είναι έγκυρη, ακριβής, ξεκάθαρη, συγκεκριμένη και ικανοποιεί όλες τις προϋποθέσεις για συγκατάθεση στο άρθρου 7 του Κανονισμού.

IV. Συμπεράσματα

Όσον αφορά στο κύριο ερώτημα «πώς το έννομο συμφέρον μπορεί να λειτουργήσει ως ασφαλής εναλλακτική νομική βάση στο πλαίσιο Κανονισμού», η απάντηση είναι πολύπλευρη. Η συγκατάθεση του υποκειμένου πιθανόν να αποτελεί την πιο άμεση δήλωση ότι το υποκείμενο αποδέχεται την επεξεργασία των δεδομένων του. Όμως, η συγκατάθεση δεν είναι πάντα πρακτικά εύκολο να ληφθεί και ακόμα πιο δύσκολο να αποδειχθεί σαφής και ελεύθερη. Επομένως, ένας οργανισμός μπορεί να αποδείξει μέσω του LIA ότι όντως το έννομο συμφέρον είναι τεκμηριωμένο, και ότι, δεν χρειάστηκε η συγκατάθεση του υποκειμένου.

Ωστόσο, ο Κανονισμός δεν περιορίζεται εδώ. Ακόμα και εάν ο οργανισμός επιλέξει το έννομο συμφέρον αντί τη συγκατάθεση, αυτό δεν τον απαλλάσσει από την υποχρέωση του να ενημερώσει τα εμπλεκόμενα φυσικά πρόσωπα για αυτή την επιλογή. Η διαφάνεια συνιστά μία από τις βασικές και अपαραβάτες αρχές του Κανονισμού. Συνεπάγεται ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας έχει υποχρέωση (και όχι προτίμηση) να ενημερώσει με ακρίβεια και διαφάνεια το υποκείμενο των δεδομένων ότι τα επεξεργάζεται σε αυτή τη βάση, πληροφορώντας το για τα έννομα συμφέροντα που επικαλείται και, επίσης, να ειδοποιεί για το δικαίωμά του υποκειμένου να αντιταχθεί στην επεξεργασία για αυτούς τους λόγους. Οι πληροφορίες που παρέχονται σε φυσικά πρόσωπα πρέπει να είναι σαφείς, και διακριτές από άλλες πληροφορίες. Αυτές οι πληροφορίες μπορούν να αναγράφονται στην πολιτική απορρήτου/προστασίας προσωπικών δεδομένων (privacy policy) του κάθε οργανισμού όπως για παράδειγμα:

« Πώς χρησιμοποιούμε τα προσωπικά σας δεδομένα;

Ενδέχεται να επεξεργαστούμε τα προσωπικά σας δεδομένα για τα έννομα επιχειρηματικά μας συμφέροντα. π.χ. πρόληψη απάτης / άμεσο μάρκετινγκ / συστήματα δικτύων και πληροφοριών/ ασφάλεια / ανάλυση δεδομένων / βελτίωση, τροποποίηση ή βελτίωση των υπηρεσιών μας.

Κάντε κλικ εδώ για να μάθετε περισσότερα για το τι εννοούμε έννομα συμφέροντα και όταν επεξεργαζόμαστε τα δεδομένα σας για τα νόμιμα συμφέροντά μας. (εδώ μπορεί επιπλέον να γίνει χρήση παραδειγμάτων)

Έχετε το δικαίωμα να αντιταχθείτε σε αυτήν την επεξεργασία εάν το επιθυμείτε και αν το επιθυμείτε, παρακαλούμε κάντε κλικ εδώ»²⁰.

Πρακτικά βήματα τήρησης της αρχής της διαφάνειας είναι να «αναθεωρούνται τα δεδομένα που λαμβάνονται (λαμβάνοντας υπόψη τα αποθέματα δεδομένων και τις ροές δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (data repository & personal data flow), να αναλύονται και να καταγράφονται οι νόμιμες βάσεις και να λαμβάνεται βασική κατάρτιση των ενδιαφερομένων και εκστρατεία ευαισθητοποίησης σχετικά με την ανάγκη διαφάνειας και την αναθεώρηση της /εφαρμογής και χειρισμού των δικαιωμάτων των υποκειμένων των δεδομένων»²¹.

Εν κατακλείδι, ανεξάρτητα από την επιλογή της νομικής βάσης, οι εταιρείες πρέπει να διασφαλίσουν ότι ακολουθούν τις θεμελιώδεις αρχές του GDPR: (α) Νομιμότητα, δικαιοσύνη, διαφάνεια, (β) περιορισμός του σκοπού, (γ) ελαχιστοποίηση δεδομένων, (δ) ακρίβεια, (ε) περιορισμός αποθήκευσης, και (στ) ακεραιότητα και εμπιστευτικότητα²².

Αναμφίβολα, αναμένονται νέες γνωμοδοτήσεις, κατευθυντήριες γραμμές και νομολογία με τη θέση σε ισχύ του Κανονισμού. Σε αυτή τη βάση, και το γραφείο της Επιτροπής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα προβλέπεται να δώσει διευκρινήσεις σε σχετικά ερωτήματα. Ένα ενδιαφέρον ζήτημα το οποίο θα αναμένουμε να διευκρινιστεί είναι οι μεταφορές δεδομένων εκτός ΕΟΧ βάσει εννόμου συμφέροντος εν απουσία απόφασης επάρκειας, κατάλληλων εγγυήσεων ή δεσμευτικών εταιρικών κανόνων. Εντούτοις, ο Κανονισμός αναφέρει ότι οι διαβιβάσεις οι οποίες μπορούν να χαρακτηρισθούν μη επαναλαμβανόμενες και αφορούν περιορισμένο αριθμό υποκειμένων των δεδομένων ενδέχεται να επιτρέπονται επίσης λόγω επιτακτικών εννόμων συμφερόντων που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας, όταν τα συμφέροντα ή τα δικαιώματα και οι ελευθερίες του υποκειμένου των δεδομένων δεν υπερισχύουν των συμφερόντων αυτών και όταν ο υπεύθυνος επεξεργασίας έχει αξιολογήσει όλες τις περιστάσεις που περιβάλλουν τη διαβίβαση δεδομένων. Εν πάση περιπτώσει, ο χρόνος θα δείξει πως οι αρχές, τα δικαστήρια και οι οργανισμοί θα χειριστούν την νομική βάση του έννομου συμφέροντος.

20. Ibid 8.

21. Manish Soni, GDPR Series: Transparency, [2018] Privacy & Data Protection.

22. Κανονισμός, άρθρο 5.